

''ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΓΑΛΑΖΙΟΥ ΥΑΚΙΝΘΟΥ''

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΧΡΗΣΤΟΥ ΧΑΤΖΗΠΑΠΑ

Ο Χρ. Χ. είναι μια δύναμη καταξιωμένη στον χώρο της πεζογραφίας. Σ'ένα σημείωμα μου για την δουλειά του πριν από δέκα περίπου χρόνια είχα μιλήσει για τον πλούτο των εικόνων, των σκέψεων και των εννοιών, που κυκλοφορούν στο έργο του. Κι'ακόμη ότι τα μηνύματα που υποβάλλει είναι πέρα από το ένα.

Αυτά τα στοιχεία που τα είχαμε πρωτοεπισημάνει σε ποιητική συλλογή - ''Εισαγωγή στην Τραγωδία'' - τα συναντούμε τώρα ολοκληρωμένα στο πρώτο μυθιστόρημα του συγγραφέα ''Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου''. (ο έρωτας, λέει κάπου, έχει το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου αλλά και το αυγό που γεννήθηκε ύστερα από τον βιασμό της Λήδας από τον Κύκνο-Δία κι'εκκόλαψε την συμφορά). Η πρώτη κι'όλας ανάγνωση του μυθιστορήματος εντυπωσιάζει.

Βλέπεις εδώ τον μάστορα του διηγήματος (έχει ο Χρ.Χ. στο ενεργητικό του δύο βραβευμένες συλλογές) να ποτολμά ένα καλομελετημένο άλμα σ'ένα χώρο απ'όπου απουσιάζει κατά κανόνα η δική μας παράδοση. Τονίζω το καλομελετημένο γιατί είναι εμφανής ο μόχθος που υπάρχει πίσω από το κείμενο του μυθιστορήματος, μόχθος που εκφράζεται ακόμη και στο λάξεμα της γλώσσας. στην βασιανιστική δουλειά με τις λέξεις, που δεν την συναντάς δυστυχώς συχνά.

Κάπου ο Πέτρος, μέσα από τον οποίο ξετυλίγεται η πλοκή, λέει, ότι υπάρχουν λέξεις ''που αρέσουν εξαιτίας του ηχητικού τους εκτοπίσματος χωρίς να εξετάζεται το περιεχόμενο τους''.

Αυτή η έγνοια για τις λέξεις, που μπορεί κάπου - κάπου ^{να} μετατρέπεται σε αυτοσκοπό συντελεί, πιστεύω πολύ, ^{στο} ~~στη~~ στήσιμο ενός οικοδομήματος με υλικά που εμπνέουν την εμπιστοσύνη για την ανθεκτικότητά τους.

Ο μόχθος όμως δεν υπάρχει μονάχα στο λάξεμα της γλώσσας. Το βλέπεις στον όγκο του υλικού που μάζεψε ο Χρ.Χ. και κατόρθωσε να δαμάσει, να μετουσιώσει σε βίωμα και να εκπέμψει προς τα έξω μ'ένα δικό του τρόπο.

Ουσιαστικά στον ''... Γαλάζιο Υάκινθο'' ζει και αναπνέει και με τα δυό της πνεμόνια η προτελευταία Κύπρος, όπως την αποκάλεσαν, εκείνη δηλαδή που προηγήθηκε του φριχτού καλοκαιριού του 74. Σημείο αναφοράς ενός θάλαμος νοσοκομείου όπου βρίσκεται

τραυματισμένος ο Πέτρος, κι'όπου συγκεντρώνονται τα πάντα, μνήμες, αιματηρές εμπειρίες, προβληματισμοί, κρίσεις για πράγματα και καταστάσεις, που έφερναν πιο κοντά την τραγωδία. Εδώ συγκεντρώνονται ακόμα και δημοσιογραφικές πληροφορίες, για την υπό εκκώλαψη συμφορά, που προσγειώνουν μ'ένα ωμό μάλιστα τρόπο στην εποχή πούναι τοποθετημένο το μυθιστόρημα.

Κι'όλα αυτά δοσμένα με την μορφή ψηφίδων, σ'ένα πελώριο μωσαϊκό, ψηφίδων που η κάθε μια τους παρουσιάζει μια σχετική αυτοτέλεια έτσι όπως έχει την δική της ταυτότητα και το δικό της στρογγύλεμα. Η μορφή αυτής της γραφής έχει με κάποιο τρόπο την καταβολή της στο διήγημα, όπου είναι ευδόκιμη η θητεία του Χρ.Χ. Αυτός εν τούτοις ο τεμαχισμός, ενώ ενισχύει από την μια την εντύπωση για την στερεότητα του οικοδομήματος από την άλλη δεν βοηθά τον αναγνώστη να δει σφαιρικά και στο σύνολο της την κίνηση. Απορροφώντας δηλαδή η λεπτομέρεια, που δίνεται πληθωρικά και αποσπασματικά την προσοχή εμποδίζει κάπως την θέα του δάσους. Αν υπάρχει δηλαδή κάποιο πρόβλημα αυτό βρίσκεται στην δομή, που επέλεξε να δώσει ο συγγραφέας στο μυθιστόρημα του, μια δομή που έτσι όπως είναι στημένη δεν φαίνεται να μπορεί να χωρέσει όλα όσα είχε υπ'όψη του ο συγγραφέας να μπάσει στον "...Γαλάζιο Υάκινθο".

Κι'ο Χρ.Χ. οπωσδήποτε στόχευε ψηλά με το μυθιστόρημα του. Η εποχή, που φιλοδοξεί να φωτίσει και να αναπλάσει, περικλείνει περίπλοκα, ακανθώδη προβλήματα όχι απλώς πολιτικής αλλά και ιδεολογικής και άλλης υφής, που σφράγισαν την κατοπινή ζωή του νησιού. Και μέσα απ' αυτά ^{επίσπευ} ελίτσαται με δεξιοτεχνία, ^{και} η γνώση και με σταθερή πυξίδα την βαθειά αγάπη προς τον τόπο και την αλήθεια. Κι'είναι πολύ σημαντικό να προσφέρει ο συγγραφέας ενός μυθιστορήματος στον αναγνώστη του την αίσθηση ότι διακατέχεται από ένα πάθος για την αλήθεια πέρα από τις οποιεσδήποτε σκοπιμότητες, ότι εμπνέεται από υψηλές, ανθρωπιστικές ιδέες κι'ότι ο κόσμος, οι άνθρωποι που αναπλάθονται σαν σε δεύτερη ζωή δεν είναι ένας συρφετός ατάκτως εριγμένων αντικειμένων αλλά ότι υπάρχει η συγκολλητική ουσία που βάζει τα πράγματα σε μια τάξη. Φυσικά αυτή την συγκολλητική ουσία την προσφέρουν πρώτ'απόλα η ίδια η πραγματικότητα, οι συλλογικές εμπειρίες κι'όλ'αυτά φυσικά διϋλισμένα μέσα από το πρίσμα του συγγραφέα, μέσα από την βαθειά γνώση της ζωής, το ταλέντο και τον

ιδεολογικό, αισθητικό του εξοπλισμό. Δεν είναι τυχαίο που το μυθιστόρημα γεννιέται και αναπτύσσεται στις κοινωνίες όπου οι δομές παρουσιάζουν μια ωρίμανση, μια ανθεκτικότητα και συνεπώς και οι ίδιοι άνθρωποι, οι σχέσεις τους, οι συγκρούσεις τους βρίσκονται σε μια στέρεη αλληλοεξάρτηση. Για όλους αυτούς τους λόγους ο Βίκτωρ Ουγκώ τόνιζε, ότι το μυθιστόρημα δεν είναι ίδιο της νιότης. 'Σ'αυτήν την ηλικία - τόνιζε - ο κόσμος συλλαμβάνεται χλωμά, οι άνθρωποι χωρίζονται βίαια σε καλούς και κακούς'. Εξ'άλλου στο μυθιστόρημα υπάρχουν ατέλειωτα περιδιαβάσματα στον κόσμο και την ζωή που απαιτούν ώριμη ματιά και βιώματα.

Εδώ υπάρχουν οπωσδήποτε τα εξ'αντικειμένου προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Κύπριοι πεζογράφοι, που προσπαθούν να σκάψουν σε μια χέρσα γη όπου τα πάντα βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της διαμόρφωσης. Εδώ βρίσκεται κι'ο ηρωϊσμός εκείνων που επιχειρούν αυτό το ξάνοιγμα στους πλατειούς ορίζοντες του μυθιστορήματος, ιδιαίτερα εκείνου που έχει το πρόσωπο στραμμένο, στα σημερινά φουρτουνιασμένα νερά.

Τ. ΠΑΠΑΝΩΤΑ